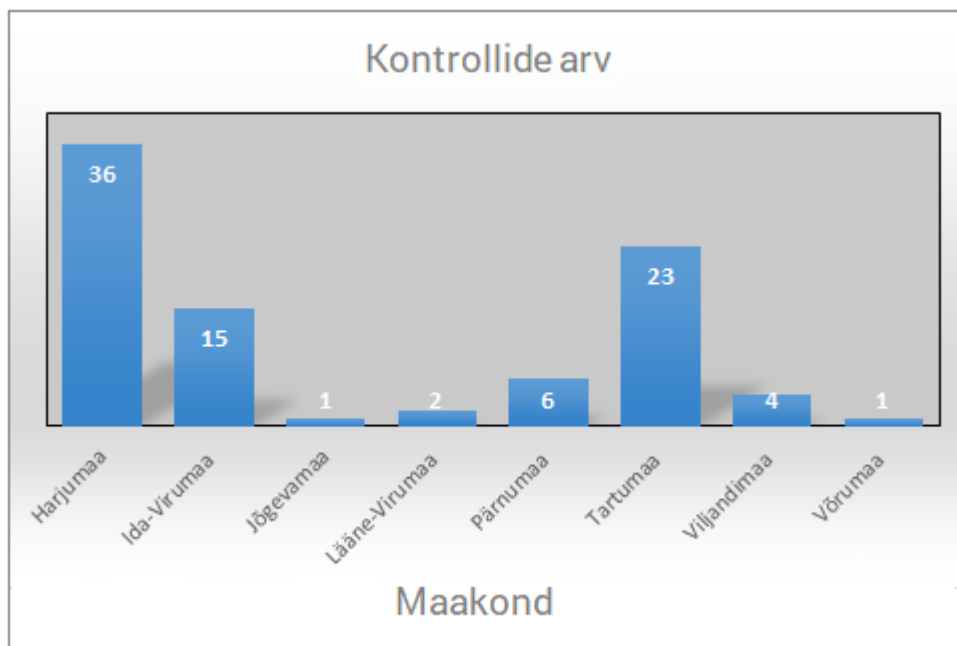

Kokkuvõte isikukaitsevahendite sihtkontrollist

Tööinspeksioon teostas 2024 aasta jooksul erinevate tegevusvaldkondadega (nt tootmine, hulgimüük, sõidukite remont ja hooldus) ettevõtetes sihtkontrolle, mille käigus pöörati tähelepanu isikukaitsevahendite väljastamisele ja kasutamisele.

Kaheksat Eesti maakonda hõlmanud sihtkontrolli käigus kontrolliti töötervishoiu ja tööohutuse seaduses sätestatud nõuete täitmist 88 ettevõttes.

Joonis 1. Kontrollid maakondade lõikes

Kontrolli käigus tuvastasid inspektorid 186 puudust, millest 46 vormistati ettekirjutuseks. Ettekirjutus koostati puuduste kohta, mille kõrvaldamiseks oli tööandjal vaja aega enam kui 7 kalendripäeva. Ligikaudu pooltes ettevõtetes said puudused parandatud ilma ettekirjutusteta, mis näitab, et tööandjad asusid koheselt probleemidega tegelema. 14 ettevõttes ei tuvastatud ühtegi sihtkontrolliga seotud puudust.

Sihtkontrolli eesmärkideks oli ennetada tööõnnetusi, mille põhjuseks on isikukaitsevahendite puudumine või nende ebaõige kasutamine ning suurendada töötajate teadlikkust. Ühtlasi sooviti välja selgitada kuivõrd on tööandjad väljastanud töötajatele sobivad isikukaitsevahendid, taganud nende nõuetekohase hoiustamise ning ohualade märgistamise.

Töökeskkonna riskide hindamine

Sihtkontrollide käigus selgus, et 90% kontrollitud ettevõtetest oli töökeskkonna riskianalüüs küll olemas, kuid ligikaudu pooled riskianalüüsid ei vastanud tegelikkusele. Näiteks ei olnud tööandja hinnanud ohutegureid peale töökeskkonnas läbi viidud muudatusi ning kohati olid mõned ohutegurid täiesti hindamata. Töökeskkonna riskianalüüs peab sisaldama teavet isikukaitsevahendite vajadusest, ühtlasi peab sealt selguma, mis tüüpi ja milliste kaitseomadustega isikukaitsevahendeid töötajate tervise kaitseks kasutada on vaja. Seadmete puhul saab selle info seadme tehnilisest kasutusjuhendist. Kasutusjuhendis kirjeldab seadme tootja, millised isikukaitsevahendid on konkreetse seadmega töötamiseks vajalikud. Sama kehtib ohtlike kemikaalide puhul: kemikaali tootja kirjeldab konkreetse isikukaitsevahendi vajaduse ohutuskaardil. Seega, aitab adekvaatne töökeskkonna ohutegurite välja selgitamine ning terviseriskide hindamine vältida tööõnnetusi ja tervisekahjustusi.

Isikukaitsevahendite väljastamine ning töötajale sobivus

Tööandja peab töötajad varustama isikukaitsevahenditega, kui õnnetuse või haigestumise ohtu töökohas ei saa vältida ega piirata tehniliste ühiskaitsevahendite või töökorraldusabinõudega. Ühtlasi peab tööandja hoolitsema selle eest, et isikukaitsevahend vastaks täielikult kaitsevajadusele ning sobiks kasutajale. 73% tööandjatest oli töötajatele vajalikud isikukaitsevahendid väljastanud ning enamus (94%) väljastatud isikukaitsevahenditest vastasid kaitsevajadusele ja sobisid kasutajale. Siinkohal rõhutame, et isikukaitsevahendi valikul tuleb arvesse võtta konkreetset ohutegurit ja selle iseloomu. Näiteks ei ole õige osta kõige odavamaid või kõige kallimaid hingamisteede kaitsevahendeid ja arvata, et need kaitsevad tõhusalt töötaja tervist. Ennekõike tuleb valikul arvesse võtta, milline tolmu või kemikaali töökohas on ja milline on selle kontsentratsioon. Kasutajale peab isikukaitsevahend olema sobiv ja mugav. Üks turvajalanõu mis sobib ühele töötajale, ei pruugi sobida teisele.

Isikukaitsevahendite kasutamine

Tööandja peab tagama, et isikukaitsevahendit kasutataks valmistaja antud kasutusjuhendi kohaselt, alates ohtliku töö algusest kuni töö lõpetamiseni ning kontrollima selle kasutamist. Töötaja omakorda on kohustatud kasutama talle väljastatud isikukaitsevahendit vastavalt selle kasutusjuhendile ja tööandja antud juhistele. Isikukaitsevahendi kandmise kohustust tuleb kirjeldada ka ohutusjuhendis, mille alusel töötajat juhendatakse. Töötajale tuleb korraldada ka isikukaitsevahendite kasutamise väljaõpe, mis vajadusel hõlmab näitlikku kasutamist. 86% kontrollitud ettevõtetes oli tagatud isikukaitsevahendi kasutamine.

Olgugi, et sihtkontrolli sattunud ettevõtetes olid head tulemused isikukaitsevahendite kasutamisega ja selle kontrollimisega, tuli inspektoritel selgitada tööandjatele (ja ka töötajatele endile), mida teha, kui töötaja keeldub isikukaitsevahendi kasutamisest. Tööandja peab kontrollima, et töötajad neile väljastatud isikukaitsevahendeid kasutaksid õigesti kogu ohtliku töö vältel. Kui tööandja või töötaja vahetu juht näeb, et töötajad ei kasuta isikukaitsevahendeid või ei kasuta isikukaitsevahendeid õigesti, tuleb sellisele käitumisele koheselt reageerida, sest vastasel juhul jääb töötajale mulje, et ettevõttes on aktsepteeritav töötamine ilma isikukaitsevahenditeta. Juhul, kui töötaja hoolimata märkustest ikka ei hakka isikukaitsevahendit kasutama, on tööandjal võimalik teha töötajale hoiatus. Hoiatuses tuleb välja tuua, et ettevõttes ei ole aktsepteeritav töötada ilma ettenähtud isikukaitsevahenditeta. Kui töötaja ei hakka hoolimata hoiatusest isikukaitsevahendeid kasutama, lõpetatakse tööleping töötajapoolse rikkumise tõttu.

Isikukaitsevahendite hoidmine ja hooldamine

Sobiv hoiukoht väldib isikukaitsevahendite enneaegset kulumist. Kui töötaja isikukaitsevahendit parajasti ei kasuta, tuleb neid hoida kohas, kus isikukaitsevahend on kaitstud kahjustuste ja määrdumise eest. Siis püsivad need kauem töökorras ja tagavad töötajale vajaliku kaitsetaseme. Hoiukohaks võib olla nii eraldi sisustatud ruum kui ka selleks ette nähtud suletav hoiukapp töökoha lähedal. Isikukaitsevahendeid võib hoida ka töötajate riietusruumis. Oluline on seejuures tagada võimalus isikukaitsevahendeid hooldada ja puhastada.

Foto 1. Määratud kaitseprillid lahtiselt töökeskkonnas.

17% kontrollitud ettevõtetest ei olnud tagatud isikukaitsevahendite hoidmiseks hoiukohta ajaks, mil isikukaitsevahendit ei kasutata ning paaris ettevõttes tuvastati, et isikukaitsevahend ei ole töökorras ja puhas. Seega, enamus töandjaid olid siiski taganud korralikud isikukaitsevahendid ning kindla koha nende hoiustamiseks.

Väljastatud isikukaitsevahendite arvestuse pidamine

Töötajatele väljastatud isikukaitsevahendite arvestuse pidamine on töandja kohustuseks. See annab töandjale ülevaate töötajatele soetatud isikukaitsevahenditest, nende kasutusajast ja sellest, kellele need on väljastatud. Ühtlasi võimaldab arvestuse pidamine tõendada nende väljastamist võimaliku tööõnnetuse või kutsehaigestumise korral. Arvestuse pidamisel on soovitatav üles märkida järgnevad andmed:

- mis liiki ja tüüpi isikukaitsevahend on väljastatud;
- millal isikukaitsevahend väljastati;
- kellele isikukaitsevahend väljastati;
- töötaja allkiri isikukaitsevahendi vastuvõtmise kohta;
- isikukaitsevahendi kasutamise tähtaeg.

53% töandjatest oli täitnud nõuet ning pidanud töötajatele väljastatud isikukaitsevahendite üle arvestust. Sageli töandjad küsivad, kuidas pidada arvestust näiteks ühekordseks kasutamiseks mõeldud töökindaste üle, mis on ühes suures pakis. Siinkohal selgitame, et sellisel juhul on aktsepteeritav isikukaitsevahendite arvestuses üksnes esmase kindapaari väljastamise fikseerimine. Iga järgneva kinda väljavõtmist suuremast pakist eraldi kirja panna ei ole vaja.

Isikukaitsevahendite kohustusmärgid

Töandja on kohustatud märgistama asjakohaste ohutusmärkidega need töökoha ohualad, kus tuleb kasutada isikukaitsevahendit. Kohustusmärk paigaldatakse ohuala sissepääsu juurde, ohuallikale eriomase ohu korral paigaldatakse märk ohuallika juurde. Näiteks, on vajalik isikukaitsevahendi kandmise kohustusmärk paigaldada iga seadme juurde, millega töötamisel on töötajal isikukaitsevahendi kasutamine kohustuslik. Kui aga ohuala algab juba ruumi sisenemisel (nt tootmisruumis esineb pidev müratase töötavate seadmete tõttu, mis nõuab kuulmiskaitsevahendite kasutamist), on vajalik isikukaitsevahendite kandmise kohustusmärk paigaldada juba ruumi sissepääsu juurde. Üle poolte (53%) kontrollitud töökeskkondadest puudusid vajalikud isikukaitsevahendite kandmise kohustusmärgid.

Foto 2. Ohumärgistused töökeskkonnas. Kollane märk hoiatab töötajat ruumi sisenemisel madala temperatuuri eest ning sinine märk kohustab töötajat kandma kaitseriietust.

Järeldused

Ohutu töökeskkonna korraldamise üheks aluseks on töökeskkonna riskianalüüs, mis aitab välja selgitada töötajate tervist mõjutavad töökeskkonna ohutegurid ja võimalikud õnnetusohud. Töökeskkonna riskianalüüs peab vastama tegelikule olukorrale ettevõttes ning riskianalüüsi tuleb uute asjaolude ilmumisel uuendada. Ohutegurite hindamisel tuleb seda teha võimalikult õiglaselt ja täpselt, et töötajatele saaks väljastada vajalike kaitseomadustega isikukaitsevahendid ning paigaldada töökeskkonda vajalikud ohumärgistused. Läbiviidud sihtkontroll näitas, et selles osas on tööandjatel veel vajakajäämisi. Ühtlasi tuleb tööandjatel hoolikamalt tegeleda isikukaitsevahendite dokumentatsiooniga. Kui juba isikukaitsevahendid on töötajatele väljastatud, siis tuleb see ka kirjalikult fikseerida ehk pidada väljastatud isikukaitsevahendite arvestust.

Juhised tööandjale:

- Määra töökeskkonnaspetsialist, kes on pädev - töökeskkonnaalaste teadmiste ja oskustega;
- Korralda töökeskkonna riskianalüüs, mis sisaldab tegevuskava töötajate terviseriski vältimiseks ja vähendamiseks, mõõda vajadusel töökeskkonnaparameetrid;
- Väljasta töötajatele töökeskkonna riskianalüüsist lähtuvalt vajaliku kaitsetasemega ning sobilikud isikukaitsevahendid;
- Taga, et töötajad kasutaks väljastatud isikukaitsevahendeid ning kontrolli nende kasutamist;
- Koosta töötajatele väljastatud isikukaitsevahendite arvestuse dokumentatsioon;
- Taga töökohal ruum isikukaitsevahendite hoidmiseks ja hooldamiseks;
- Taga asjakohane ohumärgistus (isikukaitsevahendi kandmise kohustusmärgid) töökeskkonnas.

Tööga seotud teemadel ja küsimustes saab tasuta nõu Tööinspeksiooni infotelefonilt 640 6000 või saates kirja e-postiaadressile jurist@ti.ee. Infotelefon töötab E-N kell 9.00-16.30 ja R kell 9.00-15.00. Tööandjatele pakub Tööinspeksioon võimalust kutsuda oma ettevõttesse tasuta konsultant, kes annab nõu ohutu ja tervist hoidva töökeskkonna loomiseks. Sellesisulise soovi korral palume kirjutada e-postiaadressile ti@ti.ee. Töökeskkonnaalastel ja töösuhete teemadel korraldab Tööinspeksioon infohommikuid.

Infohommikute toimumisekohta saab teavet meie kodulehelt www.ti.ee. Tööinspeksiooni iseteeninduskeskkond iseteenindus.ti.ee hõlbustab Tööinspeksiooni, tööandjate omavahelist suhtlust ning aitab vähendada ettevõtete halduskoormust. Iseteeninduskeskkonnas saab esitada vajalikku informatsiooni – töökeskkonnaesindajate andmeid, laadida üles või koostada töökeskkonna riskianalüüsi ning planeerida tegevusi töökeskkonna riskide maandamises, esitada teatiseid, suhelda järelevalvemenetluskäigus kiirelt ja paberivabalt tööinspektoriga. Uudiseid, kasulikke näpunäiteid ja huvitavat lugemist tööeluga seotud teemadel leiab Tööelu portaalist www.tooelu.ee.

Maris Liidemaa
Vanemtööinspektor